

Özet: Büyükşehirlerdeki katı atık yönetiminde büyükşehir ve ilçe belediyelerinin rolü ve sorumluluğu ile tarifelerin tespit esasları hakkında.

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü

Sayı : 71188846/250/75298
Konu : Evsel Katı Atık Tarifeleri

25/03/2020

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : .... tarihli ve .... sayılı yazınız.

İlgi yazınız ile İliniz sınırları içindeki ilçe belediyelerinin 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7 nci maddesi uyarınca yerine getirdiği "katı atıkları toplamak ve aktarma istasyonuna taşımak" görevi karşılığında 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 11 inci maddesi uyarınca ücret tarifesi belirlenip bu ücretlerin tahsil edilip edilemeyeceği, büyükşehir ilçe belediyelerine ait ücret tarifelerinin belirlenmesinde ve alınmasında büyükşehir belediyelerinin bir görevi veya zorunluluğu olup olmadığı, büyükşehir ilçe belediyelerinin Atıksu Altyapı ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik'in "Tanımlar" başlıklı 4 üncü maddesinin (e) bendindeki "Evsel katı atık idareleri" tanımındaki yeri konularında tereddüde düşüldüğünden Bakanlığımız görüşü talep edilmektedir.

Bilindiği üzere, 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 11 inci maddesi "...

Büyükşehir belediyeleri ve belediyeler evsel katı atık bertaraf tesislerini kurmak, kurdurmak, işletmek veya işletmekle yükümlüdürler. Bu hizmetten yararlanan ve/veya yararlanacaklar, sorumlu yönetimlerin yapacağı yatırım, işletme, bakım, onarım ve ıslah harcamalarına katılmakla yükümlüdür. Bu hizmetten yararlananlardan, belediye meclisince belirlenecek tarifeye göre katı atık toplama, taşıma ve bertaraf ücreti alınır. Bu fıkra uyarınca tahsil edilen ücretler, katı atıkla ilgili hizmetler dışında kullanılamaz.

..." hükmünü,

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun mükerrer 44 üncü maddesi "*Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde bulunan ve belediyelerin çevre temizlik hizmetlerinden yararlanan konut, iş yeri ve diğer şekillerde kullanılan binalar çevre temizlik vergisine tabidir.*

...

Verginin mükellefi, binaları kullananlardır. Mükellefiyet binanın kullanımı ile başlar.

...

Su ve kanalizasyon idareleri büyük şehir dahilindeki her ilçe veya ilk kademe belediyesinin belediye ve mücavir alan sınırları içinde bulunan konutlara ilişkin olarak tahsil ettiği çevre temizlik vergisi ile bu verginin süresinde ödenmemesi nedeniyle tahsil ettiği gecikme zammının yüzde seksenini tahsilatı takip eden ayın yirminci günü akşamına kadar bir bildirim ile ilgili belediyeye bildirerek aynı süre içinde öder. Tahsil edilen vergi ve gecikme zammının yüzde yirmisini ise münhasıran çöp imha tesislerinin kuruluş ve işletmelerinde kullanılmak üzere büyük şehir belediyesinin hesabına tahsilatı takip eden ayın yirminci günü akşamına kadar aktarır. Büyük şehir belediye sınırları içinde bulunan belediyelerin kendileri tarafından tahsil edilen çevre temizlik vergisinin yüzde yirmisi aynı esaslar çerçevesinde büyük şehir belediyelerine aktarılır.

..." hükmünü,

87 nci maddesi "*Belediyelerce ve belediyelere bağlı müesseselerce, aşağıdaki şekilde kanalizasyon tesisi yapılması halinde, bunlardan faydalanan gayrimenkullerin sahiplerinden, Kanalizasyon Harcamalarına Katılma Payı alınır:*

a) Yeni kanalizasyon tesisi yapılması,

Özet: Büyükşehirlerdeki katı atık yönetiminde büyükşehir ve ilçe belediyelerinin rolü ve sorumluluğu ile tarifelerin tespit esasları hakkında.

b) Mevcut tesislerin sıhhi ve fenni şartlara göre ıslah edilmesi.

İki ve daha fazla yol kenarında bulunan gayrimenkuller, hangi yoldaki kanalizasyona bağlanmış ise, payın hesabında o yola ait kanalizasyon giderleri nazara alınır.” hükmünü,

97 nci maddesi “Belediyeler bu Kanunda harç veya katılma payı konusu yapılmayan ve ilgililerin isteğine bağlı olarak ifa edecekleri her türlü hizmet için belediye meclislerince düzenlenecek tarifelere göre ücret almaya yetkilidir. Belediye'ye tekel olarak verilmiş işler kendi özel hükümlerine tabidir.” hükmünü,

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 13 üncü maddesi “İSKİ'nin gelirleri aşağıdaki kaynaklardan sağlanır:

a) Su satışı va kullanılmış suların uzaklaştırılmasına karşılık, tarifesine göre abonelerden alınacak ücretler,

b) Belediye Gelirleri Kanunu uyarınca, su ve kanalizasyon tesislerinden yararlananlardan ilgili belediye adına alınacak katılma payları, ...” hükmünü,

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7 nci maddesi “...

i) ... büyükşehir katı atık yönetim plânını yapmak, yaptırmak; katı atıkların kaynaktan toplanması ve aktarma istasyonuna kadar taşınması hariç katı atıkların ve hafriyatın yeniden değerlendirilmesi, depolanması ve bertaraf edilmesine ilişkin hizmetleri yerine getirmek, bu amaçla tesisler kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek; ...

...
İlçe belediyelerinin görev ve yetkileri şunlardır:

a) Kanunlarla münhasıran büyükşehir belediyesine verilen görevler ile birinci fıkrada sayılanlar dışında kalan görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak.

b) Büyükşehir katı atık yönetim plânına uygun olarak, katı atıkları toplamak ve aktarma istasyonuna taşımak.

... ” hükmünü,

Atıksu Altyapı ve Eysel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik'in 2 nci maddesi “(1) Bu Yönetmelik,

...

ç) Eysel katı atıklar için toplama, taşıma, aktarma, geri kazanım (kompost, yakma) ve bertaraf tesisleri kurulması, işletilmesi, kapatılması ve kapatma sonrası izlenmesi ve bakımına, ait tam maliyet esaslı tarifelerin belirlenmesinde uyulacak usul ve esasları kapsar.” hükmünü, 4 üncü maddesi “(1) Bu Yönetmeliğin uygulanmasında;

...

e) Eysel katı atık idareleri: Büyükşehir belediyelerini, diğer belediyeleri ve belediye birliklerini,

f) Hizmet: Hanehalkları, kamu kurumları veya herhangi bir ekonomik faaliyet için;

...

2) Katı atık toplama, taşıma, aktarma, geri kazanım ve bertaraf hizmetlerini,

...

j) Tam maliyet esaslı tarife: Atıksu ve evsel katı atık ile ilgili verilen tüm hizmetler karşılığında ortaya çıkan toplam sistem maliyetinin bu hizmetlerden yararlananlara yansıtılmasına yönelik yöntemi ve bu yöntemle hesaplanmış ücretler listesini,

k) Tam maliyet muhasebesi: Atıksu ve evsel katı atık sistemlerinin devamı için gerekli tüm maliyetin belirlendiği, toplandığı ve raporlandığı hesaplama sistemini,

l) Toplam sistem maliyeti: Yatırımın finansal maliyetini, sistemin işletilmesi ve bakımını, sabit varlıkların amortismanını, yönetim ve izleme giderlerini, vergileri, kamulaştırmayı ve sistemin finansal sürdürülebilirliğini sağlayacak özkaynak getirisini de içeren toplam değeri,

m) Ücret: 26/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun Mükerrer 44 üncü maddesi hükmü gereği çevre temizlik vergisi ile aynı Kanunun 87 nci maddesi uyarınca

Özet: Büyükşehirlerdeki katı atık yönetiminde büyükşehir ve ilçe belediyelerinin rolü ve sorumluluğu ile tarifelerin tespit esasları hakkında.

kanalizasyon harcamalarına katılma payı ve 2560 sayılı Kanununun 13 üncü maddesi uyarınca alınan kullanılmış suları uzaklaştırma bedelini de içerecek şekilde; atıksu ve evsel katı atık ile ilgili verilen tüm hizmetler karşılığında tam maliyet esaslı tarifeye göre belirlenen toplam sistem maliyetini karşılamak üzere evsel katı atık ve atıksu hizmetlerinden yararlananlar tarafından ödenmesi gereken parasal değeri,

ifade eder.” hükmünü,

5 inci maddesi “(1) Sürdürülebilir atıksu ve evsel katı atık hizmetlerinin yönetilmesi amacıyla tarifelerin belirlenmesinde;

a) Toplam sistem maliyetlerinin tarifelere yansıtılması,

b) Tarifelerin kirleten öder ilkesine göre belirlenmesi,

c) Atıksu hizmetlerinden tahsil edilen ücretlerin, atıksu; evsel katı atık hizmetlerinden tahsil edilen ücretlerin de evsel katı atık ile ilgili hizmetler dışında kullanılmaması,

esastır.” hükmünü,

8 inci maddesi “ (1) Evsel Katı Atık İdareleri;

a) Evsel katı atık hizmetini vermek veya verdirmekle,

b) Evsel katı atık hizmetlerine ilişkin tarifeleri belirlemekle,

c) Evsel katı atık ücretini toplamakla,

yükümlüdürler.” hükmünü,

9 uncu maddesi “(1) Aboneler ve atık üreticileri;

a) İlgili kurumlarca bu Yönetmelikteki esaslara uygun olarak belirlenen tarifelere göre faturalanan atıksu ve evsel katı atık ücretlerini ödemekle,

b) Atıksu altyapı yönetimleri ve evsel katı atık idareleri tarafından talep edildiği takdirde denetim amacıyla yapılan ölçümlerin masraflarını karşılamakla,

*...
yükümlüdürler.” hükmünü,*

13 üncü maddesi “(1) Toplam sistem maliyeti, yatırımın finansal maliyeti, sistemin işletilmesi ve bakımı, sabit varlıkların amortisman maliyetleri, yönetim ve izleme giderleri, vergiler, kamulaştırma ve sistemin finansal sürdürülebilirliğini sağlayacak özkaynak getirisinden oluşan tam maliyeti içerir. Toplam sistem maliyeti, atıksu veya evsel katı atık sisteminin işletilmesi ve sürdürülebilirliği ile bağlantısı olmayan maliyetleri içermez.

(2) Ücret, 2464 sayılı Kanununun Mükerrer 44 üncü maddesi hükmü gereği alınan çevre temizlik vergisi, aynı Kanununun 87 nci maddesi uyarınca alınacak kanalizasyon harcamalarına katılma payı 2560 sayılı Kanununun 13 üncü maddesi uyarınca alınan kullanılmış suları uzaklaştırma bedelleri toplam sistem maliyetinden çıkartılarak belirlenir.

... ” hükmünü,

15 inci maddesi “(1) Evsel katı atık idarelerinin toplam sistem maliyetinin hesaplanmasında esas alacağı temel bileşenler şunlardır:

a) Toplama,

b) Taşıma,

c) Aktarma,

ç) Geri kazanım (kompost, yakma gibi),

d) Bertaraf (Düzenli depo sahasının kurulması, işletilmesi, kapatılması, kapatma sonrası bakım ve gözetim),

e) Satış.” hükmünü,

18 inci maddesi “(1) Evsel katı atık hizmetleri için ücretlendirme yapılırken tam maliyet ve kirleten öder esasları kullanılır. Bu esasların uygulanmasına yönelik detayları içeren ve tam maliyet esaslı tarifelerinin belirlenmesinde faydalanılabilecek usul ve esaslar Bakanlık tarafından Evsel Katı Atık Tarifelerinin Belirlenmesine Yönelik Kılavuz adıyla Bakanlığın internet sayfasında yayımlanır.

Özet: Büyükşehirlerdeki katı atık yönetiminde büyükşehir ve ilçe belediyelerinin rolü ve sorumluluğu ile tarifelerin tespit esasları hakkında.

(2) *Evsel katı atık hizmetlerine ait ücretler belirlenirken, atık üreticisinin ürettiği atık miktarı aşağıdaki birimlerden biri veya birkaçı kullanılarak tespit edilebilir:*

- a) *Atık ağırlığı,*
- b) *Konteyner sayısı, konteyner hacmi, konteyner doluluk oranı ve atık toplama sıklığı,*
- c) *Atık toplama aracı sayısı, araç hacmi, araç doluluk oranı ve atık toplama sıklığı,*
- ç) *Atık üreticilerinin hanehalkı büyüklüğü, hastanelerde yatak sayısı, okullarda öğrenci sayısı gibi belirli özelliklerine göre belirlenebilecek sabit atık üretim değerleri.”* hükmünü amirdir.

Yukarıda açıklanan mevzuat hükümleri kapsamında; büyükşehir sisteminin olduğu illerde katı atıkların yeniden değerlendirilmesi, depolanması ve bertaraf edilmesine ilişkin hizmetlerin yerine getirilmesi, bu amaçla tesisler kurulması, kurdurulması, işletilmesi veya işlettirilmesi görev, yetki ve sorumluluğunun büyükşehir belediyesi uhdesinde bulunduğu; ilçe belediyelerinin ise katı atıkların toplanması ve aktarma istasyonuna taşınması ile ilgili görev, yetki ve sorumluluğunun bulunduğu malumdur. Kanunlar uyarınca belediyelere tevdi edilen görev, yetki ve sorumluluklarda her belediye münhasıran sorumlu olup kanunlarda yer alan istisna hükümlerden kaynaklanan uygulamalar hariç bir belediyenin başka bir belediye yerine geçerek karar alması veya bir belediyenin kararını başka bir belediyeye onaylatması mümkün değildir.

Diğer taraftan sayılan hizmetler, Çevre Kanunu uyarınca ücrete tabi kılınmıştır. Mezkûr Kanun uyarınca tahsil edilen “katı atık toplama, taşıma ve bertaraf ücreti” tek bir ücret olup büyükşehir belediyesi uhdesinde bulunan “evsel katı atık bertaraf tesislerini kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek” hizmetlerinden yararlananlardan alınmaktadır. Bahsi geçen ücretin hesaplanmasına esas olan toplam sistem maliyetinin temel bileşenleri ise mezkûr Yönetmelik uyarınca **toplama, taşıma, aktarma, geri kazanım** (kompost, yakma gibi), **bertaraf** (Düzenli depo sahasının kurulması, işletilmesi, kapatılması, kapatma sonrası bakım ve gözetim) ve **satış** olup büyükşehir belediyelerinin sistemi bir bütün olarak değerlendirip bileşenleri dâhil toplam sistem maliyetini bu duruma göre hesaplayarak tahsil etmesi gerekmektedir. Ancak büyükşehir belediyelerinin fiilen yürütmediği hizmetlerle ilgili (toplama ve taşıma) maliyet girdilerini (personel, malzeme, yakıt, amortisman, kredi ödemeleri vb.) bilmesinin mümkün olmayacağı da ortadadır.

Dolayısıyla büyükşehir ilçe belediyelerinin, fiilen yürüttükleri toplama ve taşıma temel bileşenleri için Çevre Kanunu'nun 11 inci ve Belediye Gelirleri Kanunu'nun 97 nci maddeleri uyarınca ayrıca ücret belirleyemeyeceği; buna karşın büyükşehir belediyelerinin, hizmeti fiilen yürüten ilgili ilçe belediyelerinden toplama ve taşıma temel bileşenleri için mezkûr Yönetmelik ve Kılavuz'a göre hesaplanacak maliyet bilgisini bir rapor olarak alabileceği, buna göre hesaplanarak tahsil edilecek ücretlerden her ilçe belediyesine toplama ve taşıma bedellerini aktarabileceği değerlendirilmektedir.

Bilgilerinize rica ederim.

Bakan a.
Genel Müdür

Dağıtım:

Gereği:

.... Büyükşehir Belediyesine

Bilgi:

Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğüne